

ԼՐԱԳԻՐ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան դիմել է	140 722
Վեցամսեայ "	75 "
Եռամսեայ "	40 "
Մեկ ամսեայուց առկն թ դուրս	15 "
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :	
Ստորագրութիւնները ամեն ամսոյն 1 թիւ	
և 16 թիւ կը սկսին :	

Դուրս կը մտնէ լրագրութեան ծախսը՝ ծախսը ստանդիմ վրայ է :
 Լրագրութեան վերաբերեալ նախկին կամ որ
 եւ ինչէր որոշուին, կ'որոշուին պիտի
 ուղղուի . եւ ամսեայ ծախսը ծախս
 քը կը կողմն դրայ է :

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎՈՍՏԱՆԻՆՈՒՊՈԼԻՍ 18 ՕԳՈՍՏՈՍ

Բոլոր Եւրոպայի աչքը Խոսիկայի վրայ դարձած է, ուր մեծ յեղափոխութիւններ կը պատրաստուին այս օրերս : Բնորոշելի Արիւստիան Տաստատութեամբ միտքը դրած է՝ Վարօլի ու Հրոսովի տեղութիւնները կործանել, եւ բոլոր Խոսիկա մէկ իշխանութեան մը ներքեւ միացնել :

Արիւստիան այս դեմադրութիւնը պիտի կրնայ գլուխ կելլել՝ առանց նոր պատերազմի մը յարուցանելու կամ Եւրոսիոյ ու Վարօլի տեղութեանց մէջ, կամ Գաղղիոյ ու Եւրոսիոյ մէջ, պատերազմի մը որ անցեալ տարուանին պէս շուտով չկրնար վերջանալ Եւրոպայի այժմեան արամադրութեանցը նախընտրել :

Այս պիտի սա ստորդէ որ կ'իջև Արիւստիանի ձեռնարկութիւնը միայն Վարօլի թագաւորութեան դէմ ըլլայ, եւ անդրիական Մարտի Բաժնի լրագրին խօսքէն նայելով թէ որ Հրոսովի աշխարհական իշխանութեան ալ դէմ ըլլայ, մեծ տեղութիւնները միջամտութիւն չպիտի ընեն, եւ հետեւաբար Եւրոպայի խաղաղութիւնը աւելուելու վրայ չկայ : Բայց թէ որ ինչպէս Արիւստիան յայտարարութիւն ըրեր է այս օրերս, Արիւստիանի դաւանն ալ Եւրոսիոյ ձեռքէն առնելու ձեռք զարնէ, այն ժամանակը Եւրոսիա պիտի պարտաւորի յառաջ քաշելու : Արիւստիան ալ բնականաբար չպիտի կրնայ իւր ժողովրդեան զգացմանը դէմ կենալ եւ Եւրոսիոյ հետ պատերազմի պիտի ելլէ :

Օրօրութեանց համեմատութեանը նայելով թէ որ պատերազմին բաղդը միակ Եւրոսիոյ ու Խոսիկայի վրայ մընայ, վախճանը յաջող չընելու վերջնական համար : Բայց զորքը հոն կըրնայ մնալ : Գաղղիան կրնայ անտարբեր աչքով հանդիսատես նստիլ եւ թողտալ որ իր անցեալ աստի այնչափ արիւններով ձեռք բերած մեծ յաղթութիւններուն արդիւնքը ոչնչանայ : Իսկ իր կորիքը բան չէ :

Միւս կողմէն, Բրոսիոյ ինստական իշխանը Թեթիլի տեսակցութեան մէջ խօսք տուեր է Եւրոսիոյ, որ Արիւստիանի պատճառաւ իր ու իտալական տեղութեանց մէջ պատերազմի ծագած ատենը թէ որ դուրսէն օտար տեղութիւն մը իտալացեաց կողմը բռնելով Եւրոսիոյ դէմ կ'ելլեն, Բրոսիա ալ օրնու թիւն ընէ Եւրոսիոյ : Բսել է որ Գաղղիոյ միջամտութիւնը եւ րօպական ընդ-

հանուր պատերազմի մը առիթ կըրնայ ըլլալ :

Եւս խորհրդածութիւններն են ահա որ ամենուն միտքը դրած են Եւրոպայի մէջ, եւ մրիակց աղաղակի մը կանխազգացութեամբ սիրտերն անհանգիստ կընեն :

Սակայն չտեսնող աւելցնելու թէ Եւրոպայի մեծ տեղութեանց յառաջատես քաղաքականութիւնն անփոյթ կենցած չէ այս կնճառից եւ վտանգաւոր պարագայի մէջ : Ենդղեա ու Գաղղիա անդադար կը յորդորեն Վարօլի կառավարութիւնը որ իր կողմէն պատճառ մը չայտնող դժուարութիւններու, եւ կըրցածին չափ համոզել Արիւստիանի որ Վարօլից մարտը երկրին վրայ յարձակում ընելու խորհուրդէն ետ կենայ : Բայց Վարօլի տեղութիւնը որ իր կողմէն պատճառ մը չայտնող դժուարութիւններու արդէն յայտնի եղած է Արիւստիանի Եւրոսիոյ թագաւորին ու Արիւստիանի մէջ եղած թագաւորութեանն օրնալընթաց թիւերով հրատարակած ենք : Արիւստիանի ետ չպիտի կենայ իր խորհուրդէն, եւ մարդ մտիկ չպիտի ընէ : Արիւստիան միւս մասը Միլիտայէն Վարօլից ցամաք կրկրն անցեր են, եւ մնացածներն ալ անցնելու վրայ են :

Եւ որովհետեւ մեծ տեղութիւնները միջամտութիւն չպիտի ընեն ինչպստ Վարօլի եւ հաւանականաբար Հրոսովի տեղութեան ալ, բսել է որ Արիւստիանի աւ այժմ դուրսէն նիւթական արգելք մը չպիտի ունենայ իր դեմադրութիւնը յառաջ տանելու : քանի որ ինչպիսի միայն իր ու յիշեալ երկու իտալական տեղութեանց մէջ լուծվելու սահմանին մէջ է : հետեւաբար զենուց ձախորդութեան զատ ուրիշ ազդեցութիւն մը չպիտի կրնայ զանիկա ետ կեցնել իր խորհուրդէն :

Ենդղեական Մարտի Բաժնի լրագրը որ լրտ Բալմբիթընի քաղաքականութեան բերանը համարված է, կըսէ թէ Արիւստիանի զօրապետը եթէ Վարօլի թագաւորն ու Հրոսովի կրկնաց աթոռէն ձգելու ըլլայ, ոչ Եւրոսիա եւ ոչ Միլիտայ չպիտի կրնան մէջ մտնել : հետեւաբար բնաւ պատճառ մը չկայ եւ թագաւորութիւնը Խոսիկայի մէջ անցած ու անցնելը անզերը կրնան Եւրոպայի խաղաղութիւնը աւելլել :

Բարօլիայի Արիւստիանի լրագրը կը ծանուցանէ թէ այս օրերս անդադար բանակցութիւններ կըլան Հրոսովի ու Եւրոսիոյ կառավարութեանց մէջ Արիւստիանի զօրապետին Հրոսովի կրկնելը կ'օրհնու հաւանականութեան վրայօր : Եւրոսիոյ կառավարութիւնը յանձն չէ տուեր Հրոսովի տեղութիւնը պաշտպանելու հա-

մար Վարօլիայի հետ պատերազմի բանակ, եւ միայն յորդորեր է Պարսը որ Հրոսովի չմեկնի :

Մօտենայի դուքսը որ չորս հազար զօրքով Եւրոսիա քաշված է՝ խօսք տուեր է պապական զօրաց հետ միանալու եւ Հրոսովի տեղութեան պաշտպանութեանը համար պատերազմելու :

Նոյն լրագրը նաեւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Թեթիլի տեսակցութեան մէջ Եւրոսիոյ կայսեր եւ Բրոսիոյ ինստական իշխանին ըրած որոշմանցը վրայ :

« Տարսիոյ չկայ հիմա որ Թեթիլի տեսակցութեան մէջ համաձայնութիւն մը հաստատուեցաւ Եւրոսիոյ եւ Բրոսիոյ մէջ սա մասին թէ Խոսիկայի մէջ նոր պատերազմի մը բացվելու ըլլայ եւ Գաղղիա ալ նոյն պատերազմին մասնակից ըլլայ՝ նէ, Բրոսիա միայն բողոք ընելով զօհ չպիտի ըլլայ, այլ զենքով միջամտութիւն պիտի ընէ :

« Եւս խոստման փոխարէն Եւրոսիա ալ խօսք տուած է որ Խոսիկայի դործերուն զենքով միջամտութիւն չպիտի ընէ : Բրոսիա կուզէ որ Արիւստիանի դաւառը Եւրոսիոյ ձեռքը մնայ, բայց սա ալ կուզէ որ Եւրոսիա բողոքին մէկը ձգէ Մեթիլիոյ դպրոցին մնասակար քաղաքականութիւնը : »

Գաղղիական Բաժնի լրագրին ալ լուր կուտայ թէ Եւրոսիոյ կառավարութիւնը յայտարարութիւն ըրեր է որ եթէ Արիւստիանի զօրապետը Վարօլի թագաւորութեան տիրելէ ետեւ իր Երիւստիանի երկրներուն (Վենետիկի) վրայ յարձակում պատրաստուի, Եւրոսիա անոր յարձակմանը չպատասխանի վրան պիտի քաշէ Խոսիկայի որ կողմն ալ որ դանդվի :

Նոյն լրագրը նաեւ Թուրքիոյ զբեււած նամակ մը կը հրատարակէ, որուն մէջ ըսված է թէ Վարօլիայի կառավարութիւնը Վարօլի կառավարութիւնը « Վարօլի թագաւորն ու Հրոսովի կրկնաց աթոռէն ձգելու ըլլայ, ոչ Եւրոսիա եւ ոչ Միլիտայ չպիտի կրնան մէջ մտնել : հետեւաբար բնաւ պատճառ մը չկայ եւ թագաւորութիւնը Խոսիկայի մէջ անցած ու անցնելը անզերը կրնան Եւրոպայի խաղաղութիւնը աւելլել :

Բարօլիայի Արիւստիանի լրագրը կը ծանուցանէ թէ այս օրերս անդադար բանակցութիւններ կըլան Հրոսովի ու Եւրոսիոյ կառավարութեանց մէջ Արիւստիանի զօրապետին Հրոսովի կրկնելը կ'օրհնու հաւանականութեան վրայօր : Եւրոսիոյ կառավարութիւնը յանձն չէ տուեր Հրոսովի տեղութիւնը պաշտպանելու հա-

մար Վարօլիայի հետ պատերազմի բանակ, եւ միայն յորդորեր է Պարսը որ Հրոսովի չմեկնի :

Մօտենայի դուքսը որ չորս հազար զօրքով Եւրոսիա քաշված է՝ խօսք տուեր է պապական զօրաց հետ միանալու եւ Հրոսովի տեղութեան պաշտպանութեանը համար պատերազմելու :

րութեան ջերմ կուտակից ըլլալով՝ ոյժմեան թագաւորը աթոռէն ձգելու խորհուրդ ըրեր եւ այս մտքը տեղութեան զօրքերուն մէկ մասը ոտք հաներ է որոնք ազգային պահպան զօրաց հետ կուտակուին են : Առաւելաբար Թեթիլը դուրսէն ուրիշ զօրք հասցնելով կուտակուցուցեր է, եւ քննութիւն ընելով վերջինեալ դաւադրութիւնը յայտնուիլ է : Եւս վրայ հրաման կըրեր է Եւրոսիա կուտակն որ անմիջապէս դուրս ելլէ Վարօլի հողէն :

Վարօլի ժողովուրդն իմանալով որ այս յետադիմական շարժման առաջնորդը թագաւորը պիտի ըլլար, համակրութիւններ աւելցրեր է վրան, եւ հիմա աւելի ջերմ կուտակուի կը յարին անոր սահմանադրական զբօշակին :

Միւսնայէն օրոտոտ 7/19 թուով զրված նամակ մը լուր կուտայ թէ Վարօլիայի զօրապետը նոյն օրը Պեթիլ առնուն շոգենաւով մը Վարօլի տեղութեան Քաղաքիա դաւառին Ռեճիօ քաղաքին մօտերը 1200 զօրք եւ քանի մը թնդանութ ցամաքը հաներ է : Վարօլի Քաղաքիան մը եւ ուրիշ թնդանութակիր շոգենաւ մը Արիւստիանի շոգենաւին ետեւէն հասեր եւ թնդանութի բռնել են, բայց չեն կրցել օտար մարտիկներու կրցեր են զերի առնուլ :

Քաղաքիայի մէջ 45000 նարօլիթան զօրք կայ եւ Ռեճիօ քաղաքն ալ զօրքով լեցուն է : Արիւստիանի նպատակը Ռեճիօ Տաքիլիո անուն անառիկ եւ դժուարամատչելի գեղը հասնել ու հոն ամրանալ է եղեր : Բայց թագաւորական զօրաց մեծ զուեղ մը Ռեճիօնի կերէ Արիւստիանի ծամբան կտարելու :

Եւս շարժումներուն ինչ վախճան դտած ըլլալը դեռ իմացված չէ :

Վարօլի կառավարութիւնը ծանուցաբով մը իմացուցաւ Վարօլիայի կառավարութեան թէ Վարօլիայի դրօշակ ունեցող նաւ մը իր երկիրները Վարօլիայի զինուորներ հանելու փորձ փորձէ նէ՝ թնդանութի պիտի բռնուի Վարօլի պատերազմական նաւերէն ու ցամաքի մարտիկներէն :

Միւսնայ խորհրդարանին մէջ ըստօրօտոտ 3 թիւ օրը Տաճկաստանի վրայօր խօսքեր ըլլալով, լրտ Բալմբիթընի հետեւեալ խոհական պատասխանը տուաւ Պ. Պրայթ անուն ժողովականի մը ըրած յուսահատական եւ անիրաւ առաջադրութիւններուն :

« Յարգելի Պարնը կըսէ ինձի համար թէ յայտարարութիւններ ընելու մասին կ'ծի չեմ կրցոր շահելը բան մը ունենամ՝ անոնցով : Ար կարծեմ որ

իր այս պատուաւորական խօսքը կրնամ իրեն դարձունել՝ սա տարբերութեամբ որ արտաքին գործոց վերաբերեալ խնդիրներու վրայ, եւ՝ զօնազան պարագաներու պատճառաւ՝ աւելի ճիշդ տեղեկութիւն կրնամ ստանալ քան թէ յարգի Պարոնը, զիստարակէս Մարտիտանի վերաբերեալ գործերուն վրայ: Աւստի կը համարձակիմ իրեն ըսելու թէ այս խնդրոյն վրայօք ես իմ ստացած տեղեկութիւններս արտաքին գործոց պաշտօնատունէն կ'աւելուս. բայց յարգի Պարոնն իր ստացած տեղեկութիւնները իր յարաբերութիւն ունեցած անձինքներէն կ'աւելու որոնք իրենց նախապաշարութեան վրայ եւ հաւատարմ լուրեր տուողներ չեն:

Յարգոյ նրբախօսանք կրնէ թէ ես ուրիշ առթիւ մը ըսած եմ թէ Եւրոպայի մէջ չկայ երկիր մը որ այնչափ քիչ ժամանակի մէջ այնչափ յառաջադիմութիւն ընէ՝ որչափ որ Տաճկաստան ըրած է Սուլթան Մահմուտին մեռնելէն ի վեր: Եւս ըսածս նորէն հաստատութեամբ կը կրկնեմ, եւ կրկնելիս ալ խիստ ազնի զիտեմ ըստ ձեռնարկած եմ թէ ով որ Տաճկաստանի գործերուն վիճակին փոքր ի շատե տեղեկութիւն ունի, իմ կարծիքս պիտի ըլլայ, թէ որ չմտնանք ըսելու՝ անկողնասէր, լուսաւորեալ, հեռաւան եւ նախապաշարութեան գառ մէկ մը նէ: Եւս մեծ վստահութիւն ունեմ յարգի Պարոնին անկողնութեանը վրայ, բայց պէտք ըստ որ այս խնդիրը խիստ սահմանափակ կերպով կը նկատէ: Դիւրին է ըսել թէ Տաճկաստանի տերութիւնը պիտի քայքայի, եւ այս քայքայութեան չհասած պէտք է որոշենք թէ ինչ պիտի ընենք անոր կողմէն: Թէ որ օտար տէրութիւնները յարգի Պարոնին առաջարկած ընթացքը բռնէին ու Տաճկի տէրութեան կողմէն կ'անհաւատ մեջներնին բաժնէին, հաւանական չէ որ այս պիտի բաժանուէ մը ետեւ Տաճկի տէրութիւնը երկար առնէ մտոր: Արդարեւ խիստ շատ յաճախութեան ընել պէտք է Տաճկաստանը եւրոպական տէրութեան մը աստիճանը գնելու համար, եւ որչափ որ Տաճկաստանը նկատած ժամանակին մինչեւ հիմա կ'զգածէն աւելի այսու հետեւ ընելիքներուն վրայ կը խորհրդակցուի, այսու ամենայնիւ, իմ կարծիքս տ է որ եթէ Տաճկի տէրութիւնը ինքնիրեն թողի, եւ օտար տէրութիւնները բարի էր որ հոս ընենք եւ անկողն ձեռնարկուի թէն մը գառ ուրիշ կերպ միջամտութիւն մը ընեն անոր գործերուն, այն ժամանակը յարգի Պարոնին երեւակայածին պէս շուտով չքայքայի:

«Տաճկաստանի անկումը համար ամեն պատրաստութիւնները տեսնել պէտք է ընել արդարեւ շատ զիւրիշ է: Բայց յարգի Պարոնը այսպիսի բաժանման մը ջերմ փաստարան կը կանգնի թէ որ վայրկեան մը մտածէ թէ ինչ գործնական արդիւնք կ'ունենայ եւրոպական հաւատարմութեան վրայ: Յարգի Պարոնը միայն ներկայ գեշութիւնները կը տեսնէ, եւ աչքը բոլորովն կը զօցէ այն ծանրագոյն շարժումներուն վրայ որ իր առաջարկած քաղաքականութիւնէն կը ծագին: Բոլոր ամենակարեւոր խնդիր մը ըլլալով, չիրար թիւթեւ կերպով վերան մտածվելու ուստի ես կը բողոքեմ յարգի Պարոնին առաջարկած քաղաքականութիւնը գիւրտութեամբ ընդունելու գիւր, եւ կազմեմ որ հաւատարմ իմ թէ իր առաջարկած ընթացքը խիստ ծանր եւ խիստ ազնուաբար հետեւանքներ կունենան:»

«Թէ իր առաջարկած ընթացքը խիստ ծանր եւ խիստ ազնուաբար հետեւանքներ կունենան:»

Մարտի 12-ին Սուլթան Մահմուտ 2-րդ իր նորածին թոռանը մկրտութեանը ներկայ գտնուելու գիտատուութիւն ունենալով, Բուսիոյ խնամակալ իշխանը Պէյլիքայի Օսթանի քաղաքը գնաց թաղու հին գիւմարիւր:

Պէյլիքայի թաղաւորն ալ Օսթանի կրթաւոր մտնութիւն ըսաւ խնամակալ իշխանին, եւ մեծ կոչումը մը տուաւ անոր:

Գերմանիայի լրագրիչները լուր կուտան թէ Բուսիոյ խնամակալ իշխանը օոգոստոս 22-ին Լեհաստանի Վարշաւայի քաղաքը պիտի երթայ ռուսաց Վլադիսլաւ կայսեր հետ տեսնուելու:

Եւս տեսակցութեան վրայօք զանազան մեկնութիւններ կուտան լրագրիչները. բայց ընդհանրապէս կրնի թէ զիստարակէս Մարտիտան Բուսիոյ ու Եւսթրիոյ կայսերներն իրարու հետ բարեկամացնելէ, եւ այս պատճառաւ Եւսթրիոյ կայսրն ալ հրաւիրվի է Վարշաւա երթալու. եւ հոն ըլլալը զնուորական հանգիստներուն ներկայ գտնուելու: Արտն թէ Բուսիոյ կայսեր մայրը՝ որ Բուսիոյ իշխանին քայրն է՝ ան յորդորեալ իր եղբայրը այս միջնորդութիւն ընելու:

Մարտի 12-ին Սուլթան Մահմուտ 2-րդ իր նորածին թոռանը մկրտութեանը ներկայ գտնուելու գիտատուութիւն ունենալով, Բուսիոյ խնամակալ իշխանը Պէյլիքայի Օսթանի քաղաքը գնաց թաղու հին գիւմարիւր:

ՆԵՐՑԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատմական եկամտի լուրերը կը ծանուցանեն թէ խաղաղութիւնն ու բարեկարգութիւնը վերահաստատվի է թէ քաղաքին մէջ եւ թէ շրջակայքը: Վերստին Գուստ փաշան խիստ ազնու միջոցներ ձեռք առելէ կ'ընեն արժանութեանը դատաստանին եւ պատմութիւնը ժամանակը խաղաղութիւնը հաստատ պահելու համար:

Քրիստոնէից կողմէն պատճառ եւ դրօշակը կողմը Երուսաղիմէն Զաւթի անուն արապ մընէ կ'ընէ, որ քանի մը տաճիրներու մասնաւոր կողմը քաղաքներուն ու գեղերուն մէջ պիտի հրատարակի:

Յանգարները դատելու համար հաստատված յանձնաժողովին նախագահն է Պատմական նորոգիչը կուտակալ Մոհամմէր փաշան, եւ զիստարակէս ներսն անուր փաշան, անուր պէյր, Ֆայիք պէյր, Խոսրոն Էֆէնտին, Ֆերիսթ Էֆէնտին, Մեհմէտ Էֆէնտին եւ Էրֆանի Օւաթ Միլիթին:

Վստին Գուստ փաշան ամեն մէկ քրիստոնէից պարէն մատակարարելէն

գառ՝ 20 ական դուրուշ ալ բաժնի է ասան օրուան համար, եւ այն դժբաղդները Պերուլ կը խրիէ ուր իրենց բնակարաններ ու վտաններ պատրաստված են Երոս Էֆէնտին խնամքը:

Պերուլ Երուսաղիմի խնամքը եւ պարէն մատակարարող յանձնաժողովին քուլն են Մուսթաֆա փաշա ծովայեան եւ Երոս Էֆէնտին: Երգէն Պերուլի մէջ պատուարան եւ նպաստ ընդունող կողմաց թիւը 3350 է կը հասնէ:

Լեւոնտին Սաֆաթ եւ Զապէյա քաղաքները բարեկարգութեան մէջ պահելու համար երկու հազար զօրք խըրկվի են հոն:

Պերուլ հասնող օսմանան զօրքերուն մէջ մասը Մայտա եւ Եթիօ կը խըրկվի:

Տէյր-Էլ-Քամարի մէջ մարտիները գեղերից ընող Թաշիր փաշան շղթայի զարմուկն է:

Պերուլի օգոստ. 12-ը թուով լատ. հետեւեալ լուրերը կը գրեն մայրաքաղաքի Դաւաթ լրագրիչն:

«Վստին Գուստ փաշային Պատմական հասնելը յիշեալ քաղաքին վիճակը զգալի կերպով լատ. ցուց: Կորին վստուութիւնը խիստ յօժարաբար կ'ընէ օգոստոսիս Ինքնակալին կողմանէ իրեն արված անասման իշխանութիւնը գործածելու: Քաղաքին բոլոր երեւելի տաճիրներն իր զէմը բերել տուաւ, ու իմացուց որ եթէ կողպալված աղքատներն ընդ ամբողջ չբերվին, պատերազմական սաստիկ միջոցներ ի դորձ պիտի գնէ Պատմական բնակչաց դէմ:»

«Մտնալիս արքայի գործը ալ յայտարարութիւն ըրաւ, թէ անհաւանգանութիւն կամ սատահութիւն ընող որ եւ է զօրականները ինչ աստիճանէ եւ ըլլան անմիջապէս հրացանի պիտի բռնելին ասանց դատվելու: Եւս ազնուանորդութիւններն ու քիչ օրէն զապիական զօրաց հոն հասնելուն ծանուցումը սարսափ ձեւից խաղաղութեան մէջ:

«Պերուլի մէջ կատարեալ խաղաղութիւն կը տիրէ. այսու ամենայնիւ լուր երաւ թէ Տաճկիները զաղկեական զօրաց ցամաքը կ'ընեն զէմ կենալու դիտուարութիւն ունին:

«Պերուլի առջեւ սղաւաղ գաղղեական ու Եւրոպական պատերազմի նաւերէն գառ՝ մէկ օտարեկացի Ֆրգաթն ու երկու շոգենաւ, երկու աւստրիական Ֆրգաթն ու մէկ շոգենաւ, եւ մէկ ալ հունացի Ֆրգաթն հասան:

«Պատմական նախորդ կուտակալ Երուսաղիմի փաշան Թաշիր շոգենաւով Պերուլ հասաւ եւ անկէց Պատմական սարվիցաւ՝ հոն դատվելու եւ պատմութիւնը համար:

«Մերմարիոյ կուտակալ Խոսրոն փաշան ալ հոս կ'սպասենք՝ նմանապէս դատվելու եւ պատմութիւնը համար ուրիշ բաղձաթիւ պաշտօնատարներու հետ որոնք վստին Գուստ փաշան շղթայի զարկած է քաղաքի զօրանոցին մէջ:»

Պերուլի գրված ուրիշ նամակ մըն ալ հետեւեալ լուրերը կուտայ:

«Վստին Գուստ փաշային եւ Երոս Էֆէնտինին խնամքը Պերուլի քառանկիւնային մէջ խրիթներն ու խաներ շնորհեցան ուր 2000 հոգի կրնան բնակիլ: Եւս մէջ պիտի դրվի տղայք կանայք եւ ծերք: Լեւոնտին փախած ու

Պատմական Պերուլ խրիթված քրիստոնէից ամեն մէկ ընտանիքներուն օրը 20 դուրուշ կը տրվի, իսկ ընտանիք չունեցող զատ մարդոց 4 ական դուրուշ: Անկէց զատ, կաթ կարագ եւ ձերմակ հաց կը բաժնուի կանանց եւ տղայոց: Բաղձաթիւ քրիստոնէաց եւ տաճիկ ընտանիքներ՝ սառի, ցորեն, ընդեղէն եւ այլ լըն կը բերեն կուտան յանձնաժողովնախաղաղահին որ դժբաղդ պատստանեանքներուն բաժնէ:

«Մերմարի օրերս 2000 շորի եկան հոս Պատմական քրիստոնէացներ բերելով: Յանձնաժողովը վրան առած է ասանց փոխադրութեան ծախքը: Բնտանիքները մասնաւորաց տուներ դրվեցան, իսկ ամուսինները զատ բնակարանի մէջ:

«Քաղաքէս դուրս քաղաքի լատ. տուներ վարձու բռնելիցան, ուսանց ալ աները ձրի տուն: Զացագործները քաղաքին մէջ ժողովրդեան շատնալը պատահ առիթ մը սեպելով հացին տեսակը աւելցին, բայց խառն պատմութեան:

«Պերուլի վերաբերական հրամանատար Թաշիր փաշան վստին Գուստ փաշային հրամանաւր շղթայի զարմուկն է:

«Մաշա մը զօրք խրիթվեցաւ Զապէյա քրիստոնէացները Տիրիներուն զէմ պաշտպանելու թէ որ այս վերջինները միայն մը հասցունել ուղին անանց: Մաշա մը զօրք ալ Եւրո Մաշիր խրիթվեցաւ Պերուլի ու Պատմական մէջ կ'ընէ ծանրան ապահով պահելու համար:

«Վստին Գուստ փաշան զգուշութեան միջոցներ անօրինակ որպէս զԵրուսաղիմի ու Զրեայիցը Պատմական զուրս չիրան երկը: Կըսվի թէ բաղձաթիւ հրեայներ մեղաւորեց երկը եւ զործրված գեշութիւններուն, եւ մէկ քանին ձերբակալ եղեր են: Վստին Գուստ փաշան յայտարարութիւն ըրի է թէ քրիստոնէից թաղը Պատմական բնակչաց ծախքով պիտի շնվի առաջինն պէս, եւ մեծ հատուցում պիտի վճարվի ինչքերին ու հարստութիւնին կորսնցունողներուն: Եւ այժմ՝ կ'պատկի որ հրատարակուի վրեժ առնելից այն թշուառներէն որոնք այնպիսի զաղանական անզրթութիւններ ըրած են: Պատմական մեծ փոյթ մը կը ցուցնեն կողպալված աղքատները բերելով յանձնելով, բայց այս տարածամ փոյթը զանոնք չպիտի սղաւաէ իրենց դատարաններուն ձեռքէն:

«Քաղաքական զօրաց քիչ օրէն հոս հասնելուն լուրը մեծ շարժում պատճառեց քաղաքի մէջ, եւ արդէն շտտ մարդիկ եկան օտար երկիրներէ՝ շահաւանգութեան յուսով:

«Երուսաղիմի մէջ կայ ու թ կը տար օսմանան պատերազմական նաւ մեծ ու պղտիկ, չորս զաղկեական, ու թ անդրեական, եւ մէկ ուսու:»

Մեղեալ հինգ շարթի մայրաքաղաքի անդրեական դեսպան Վստին Սըր Զիւրի Պուլը Տըւա-Պահմի կայսերական պալատը երթալով պատիւ ունեցաւ օգոստոսիս Ինքնակալին ներկայանալու, եւ Եւսթրիոյ մէջ հաստատված խան յանձնաժողովին Եւրոպայի կողմանէ անդամ ընտրված Լորս Տիւ Ֆերիք Մորին կայսերական վեհապատմութեան ներկայացնելու:

Կայսերական հրամանաւ՝ Վստին փաշան Եւրոպայի

Վերջին տարիների արդյունքները հասնում են մինչև 1858 տարին...

ԱՌՂԻ

1858 տարին Մասնակցության հարցում...

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՊԵՏԵՍԻԱՆԻ

ՊԵՏԵՍԻԱՆԻ ԱՐԽԻՎ

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ԱՐԽԻՎ

ՎԱՍԻՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Թիֆլիսի Վասիվանի գրադարանը...

ՍԵՐ ԷՆՏԵՐ ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԵՎ ՊԵՏԵՍԻԱՆԻ

Այս անունով հայերեն արտատպում...

Մայրաքաղաքի ամեն հայ գրավաճառներուն...

ԳՂԱՏՈՆ Ի ՎԱՍԻՎԱՆ

Տարբերակներ Ու. Յ. Քերթեզի:

Այս անունով անցառվածը հրատարակված...

ՄԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ

ՄԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ (ՔԱՆՏԱՊԵՏԻՎ) ԼՈՒՆԵՐ

(ԲԻՐԷ) ԵՎ ԱՅԼԵՆ ԶԱՐԳԻՆԻՍԻ

ՓՈՇԻ

Այս փոշին խիստ շատ տեղափոխված...

ՆԵՆՔԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ

Բժիշկներուն պատուիրած ամեն տեսակ...

ՉԱԼԵՆ ԻՊՂ

Բնակիչների համար:

Այս գրքով կը ծախվի վերոյիշեալ...

ՄԻՍԿԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ

Այս գրքով կը ծախվի միջին դասի և ցածր...

Այս գրքով կը ծախվի միջին դասի և ցածր...

Իսկապես գերեզմանատան զինացը...

Այս տունին շինքը 18 կանգուն է...

Ուրիշ Բիւրքի խանը Փափաղեան Բիւրքի Տրդատ աղային հետ պետք է տեսնել:

Տիֆլիսի քաղաքի անուն բժիշկը որ քաջ հմուտ թիւն ունի բժշկութեան վերաբերու թեան...

ՈՒՅՄ ԱՅԼԵՆ ԲՈՒՅՄ

Տօթեալ Պապո Լաֆերթեոս գործարարի բժշկին հարած բուսական շաքարեղ արեւը...

Այս շաքարը կը ծախեն Պ. Պապո Տիպոնտան, Քալէյա, Օրթոքեր, Միտոպոլսի և Օթմի գերարտադրողը...

Գործածելու կերպին վրայ պետք է տեսնել թիւները ձրի կը արտադրուի վերոյիշեալ գերարտադրողին:

ԱՌՆԻՏՐԱԿԱՆ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԳՐԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ, etc.

ԳՐԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ՕՐՈՒՆԻՆԻ ԼԵՐԱ ՄԵՆԻՆԻ, ԱՐԽԻՎ ԼԵՐԱ, etc.

Վ. ՊՈԼԻ 18 ՕԳՈՍՏՈՍ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ՅՈՒՆԻՔՆԻ, ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ, etc.

ՄԵՏԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ՄԵՆՔԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ, ՄԵՆՔԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ, etc.

ԳՂԱՏՈՆ Ի ՎԱՍԻՎԱՆ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ԱՅԼԵՆ, ԲՈՒՅՄ, etc.

ՉԻՖ ԵՆԻՆԵՒ ԵՎ ԱՅԼԵՆ ԲՈՒՅՄ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ, ԱՅԼԵՆ ԲՈՒՅՄ, etc.

ՄԱՆՈՒՅՄԱՆԻԿ ԳՐԱԿԱՆ

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like ԱՅԼԵՆ, ԲՈՒՅՄ, etc.

Այս տեսակ ջրային հիւանդու թիւններ բժշկելու համար...

Այս գործիքին կարը խիստ լաւ ու ամուր է...

Այս գրքերը շաքարեղ արեւը արեւը...

Այս գրքերը շաքարեղ արեւը արեւը...

Այս գրքերը շաքարեղ արեւը արեւը...

Large table with multiple columns and rows, containing various prices and item names.